

Delegació Diocesana de Pastoral Familiar
Arquebisbat de Barcelona

L'ATRI DELS GENTILS: UNA PRESENCIA D'ESGLÉSIA EN EL MÓN DE LA CULTURA

Una cultura que estima el diàleg

La cultura catalana s'arrela en una «forma de vida» –que diria Josep Ferrater Mora– pròpia de la nostra idiosincràsia. En ella el diàleg intel·lectual és filosofia de vida i procediment. Potser sí que caldria remetre's al «pactisme» en el terreny de la política, o a la saviesa popular (l'aforisme «parlant la gent s'entén»). Hi ha alguna cosa en l'ànima de Catalunya que fa del diàleg un instrument del tot acceptat i valorat. En la societat catalana la polèmica com a intercanvi afilat o la intemperància com a intercanvi agressiu són considerades del tot insatisfactòries davant el diàleg, que és l'intercanvi raonat i, per tant, raonable.

Dialogar no és un signe d'incapacitat o de covardia o de manca de seguretat en les pròpies conviccions. És veritat que el diàleg queda bloquejat per l'avarícia del propi protagonisme o per l'enveja mal dissimulada davant l'aportació de l'altre. I és sabut que l'avarícia i l'enveja són mals consellers, quan, més enllà del discurs sobre els béns materials, allò que entra en joc és l'altivesa. Per això, de vegades l'acord esdevé impossible, i es perden grans ocasions. El diàleg és un art: l'art del matís, de la comprensió de les diverses possibilitats, de la percepció de la raó de l'altre. El diàleg no afebleix sinó que contribueix a relativitzar el caràcter absolut i intransigent de les pròpies opinions. El diàleg no fa perdre la identitat sinó que ajuda a mantenir-la –això sí, a l'interior d'un intercanvi que, en darrer terme, la reforça. L'atenció envers l'altre i la capacitat d'escoltar-lo són signes que la paraula, el *logos*, ha entrat en el més pregon de les capacitats interiors de la persona. El diàleg no és solipsisme, no és afirmació del propi «jo». Més aviat hi ha una crisi del «jo» quan el diàleg és real.

L'Atri dels gentils, una iniciativa per als nostres temps

Aquestes reflexions volen subratllar l'encert d'una iniciativa –l'anomenat «Atri dels gentils», promogut pel Pontifici Consell de la Cultura (presidit pel Cardenal Gianfranco Ravasi)– que l'Arxidiòcesi de Barcelona ha acollit recentment (17-18 de maig de 2012) per invitació del Cardenal Lluís Martínez Sistach, essent-ne l'organitzadora la Facultat de Teologia de Catalunya. El cristianisme no és immune a la societat en la qual viu. Més aviat la història mostra la capacitat de sintonització de la proposta cristiana amb els diversos contextos humans en els quals s'ha fet present. La fe cristiana no es comunica en abstracte, com un directori asèpticament aplicable a qualsevol situació, sinó que l'Evangeli malda per arrelar-se en la pluralitat de cultures que formen el món. Per això, en cada cultura, el cristianisme –i, particularment, el catolicisme– procura auscultar els batecs de la societat i parlar-hi un llenguatge comprensible que faci de pont entre l'Evangeli de Jesús i els homes i dones que la conformen. I val a dir que, en darrer terme, la fe cristiana s'encarna en cada cultura perquè la forma de presència de la revelació de Déu en Jesucrist passa per una regió perifèrica (Galilea) d'un poble naturalment minoritari (el poble jueu): l'encarnació de Déu en la història humana és total.

Però hi ha un altre element a considerar: l'universalisme. El lloc més propi del cristianisme no és l'espai sacre sinó la ciutat secular. També aquí ens podem remetre a la manera de fer de Jesús, que predica per viles i pobles, a les sinagogues (on es reuneix la comunitat) i en el temple (l'espai sacre per excel·lència), però sobretot a la muntanya i a la plana, a la vora del llac i dins la casa. Per a Jesús, l'experiència religiosa té una dimensió global, que va més enllà de llocs reservats i inclou persones que no són considerades observants (els publicans, per exemple). Tant és així que en l'Evangeli segons Joan el senyal que indica la culminació de la vida de Jesús, l'hora de la seva

passió, és l'arribada d'uns «grecs», gent no jueva, que s'interessen per ell i el «volen veure» (12,21). Uns altres grecs, els habitants d'Atenes, han erigit a l'areòpag un altar que porta aquesta inscripció: «Al déu desconegut» (Fets dels Apòstols 17,23). Pau comença el seu discurs en un lloc tan il·lustre esmentant aquest fet.

Precisament la imatge del Déu desconegut va servir a Benet XVI per llançar la proposta de l'Atri dels gentils l'any 2009. Per al Papa, hi ha persones en el món del pensament i de la cultura que «haurien de poder entrar en relació amb el Déu veritable, encara que fos com a desconegut», colze a colze amb aquells que diuen conèixer-lo però que saben que el seu misteri és inabastable i inexhaurible. És a dir, a propòsit d'Aquell que constitueix una pregunta i un repte, els qui creuen i els qui no creuen poden trobar-se mitjançant un diàleg que manifesti els elements espirituals que hi ha dins de cada persona i que palesi la preocupació compartida per la humanitat sencera. Els dos harmònics que fan possible l'Atri dels gentils són, doncs, l'espiritualitat i l'humanisme. L'espiritualitat, entesa concretament com a recerca de Déu, i l'humanisme, entès com a compromís ètic i personal per un món divers, eren i són les dues motivacions majors dels gentils d'abans i d'ara.

L'Atri dels gentils i el Concili Vaticà II

L'Atri dels gentils és un fruit directe del Concili Vaticà II. Cal situar-se a la frontera i donar la mà als qui s'apleguen davant la porta de la fe i de l'amor amb ganes de dialogar i conèixer. Aquests no poden ser deixats de banda. No es pot respondre amb la indiferència o l'autosuficiència a unes persones que pertanyen al món de la cultura i que no han rebut el do de la fe. Els qui decidien d'anar al temple de Jerusalem tenien accés lliure a l'atri exterior, allí on Jesús va predicar diverses vegades, precisament en un dels seus pòrtics, el de Salomó, com testimonia l'Evangelí segons Joan (10,22-23). Així, doncs, en el temple l'atri dels gentils, obert a tots, era el lloc habitual d'intercanvi i de diàleg, l'espai en el qual Jesús sovint parlava amb la gent i amb els dirigents jueus.

D'altra banda, l'Atri s'inscriu en la constitució conciliar *Gaudium et Spes*, que parla de la relació de l'Església amb el món d'avui. Cada vegada que l'Atri es duu a terme, emergeixen el diàleg i l'intercanvi com a valors que brillen amb llum pròpia. I l'Església es retroba a si mateixa amb la seva definició més pròpia: la d'una mare amb molts fills que és principi d'unió entre tots ells, vinguin d'on vinguin. Per això, el format de l'Atri tal com s'ha aplicat a Barcelona no s'identifica amb un col·loqui temàtic ni amb una taula rodona. L'Atri funciona quan es creen unes condicions favorables perquè els qui són lluny se sentin acollits i els qui són a prop acceptin unes veus que no són iguals a les seves. L'Atri és un dels camins de la nova evangelització, en aquest cas, del món de la cultura i de la ciència.

Preguntes per a reflexionar

1. Tenim experiències de diàleg? Quines?
2. El diàleg ha estat un pas endavant?
3. Què podem aportar als no creients? Què ens poden aportar a nosaltres?

Textos bíblics

- Mateu 15,21-28
- Joan 12,20-27
- Fets dels Apòstols 17,16-34

Bibliografia

- www.atridelsgentils.net (apartat: presentació)
- Constitució *Gaudium et Spes*. Concili Vaticà II.
- PAU VI. Encíclica *Ecclesiam Suam*.
- TORRALBA, F. I VILLATORO, V. : *Amb Déu o sense*. Ed. Fragmenta. Barcelona 2012.

Barcelona, Setembre de 2012.